

Zpravodaj

1 2014

VÝSTAVY V GALERII ROBERTA GUTTMANNA

Pravda a lež. Filmování v ghettu Terezín 1942–1945

Až do 30. března patřily galerijní prostory výstavě „Pravda a lež. Filmování v ghettu Terezín 1942–1945“, kterou ŽMP připravilo ve spolupráci s Národním filmovým archivem.

Expozice na základě nejnovějších poznatků přiblížila historii vzniku propagandistických filmů věnovaných ghettu Terezín. Vůbec poprvé veřejnosti představila montáž z filmových výstřižků z roku 1942, které vězni ukryli v ghettu a které se podařilo v Národním filmovém archivu identifikovat v roce 2004, i dosud nepublikované fotografie, jež byly tajně pořízeny během filmování v letech 1944–1945. Návštěvníci dále mohli zhlédnout záběry z dokumentace průběhu natáčení v roce 1942, jakož i oba dochované fragmenty druhého terezínského filmu.

Výstava, jejímiž kurátorkami byly Eva Strusková za NFA a Jana Šplíchalová za ŽMP, byla pro velký zájem návštěvníků prodloužena – za dobu jejího trvání ji zhlédlo více než 13 000 osob. Velké pozornosti se expozice těšila i u našich a zahraničních médií – informovaly o ní např. Česká televize, Český rozhlas, Lidové noviny, Týden, Prager Zeitung, Prague Post a Daily Telegraph.

Klapka z terezínského natáčení, 1942 ©
Národní filmový archiv

Současně s expozicí vyšlo stejnojmenné DVD v češtině, angličtině a němčině, které vedle odborných komentářů obsahuje vybrané filmové záběry, edici nejdůležitějších dokumentů a obrazových materiálů a kalendárium, jež mj. zachycuje i osudy filmů a jejich fragmentů po roce 1945.

Projekt vznikl za laskavé podpory nadace Dutch Jewish Humanitarian Fund, Hlavního města Prahy, Česko-německého fondu budoucnosti, Nadačního fondu obětem holocaustu a Nadace Židovského muzea v Praze.

Galerie Roberta Guttmanna, U Staré školy 3, Praha 1,
otevřeno denně kromě soboty, státních a židovských svátků 9–18 h (letní čas),
9–16.30 h (zimní čas)

Připravujeme

Příběh pokračuje. Přírůstky ve sbírkách Židovského muzea v Praze 1994–2014 (24. duben – 3. srpen 2014)

Výstava, pořádaná u příležitosti 20. výročí znovuoobnovení samostatné činnosti Židovského muzea v Praze, představí více než 100 výjimečných exponátů, které se staly součástí jeho sbírek v posledních dvou dekádách. Prostřednictvím vybraných uměleckých děl, rukopisů, knih, archiválií, rituálních předmětů i předmětů denní potřeby expozice seznámí se základy akviziční práce muzea a přiblíží nejen historii jednotlivých předmětů, ale i příběhy jejich původních majitelů.

V rámci výstavy se veřejnosti poprvé představí synagogální opona z Mladé Vožice z poloviny 19. století, kterou se jako vůbec první pohřešované judaikum českého původu podařilo v březnu tohoto roku úspěšně restituovat ze Spojených států amerických (viz níže).

Jedním ze zajímavých přírůstků z uvedeného období je také hrací pás do klavírního automatu lipské firmy F. L. Hupfeld, AG, z roku 1922, jenž muzeum zakoupilo v roce 2010. Pás obsahuje záznam autorské interpretace skladby německého romantického skladatele a dirigenta Maxe Brucha (1838–1920) Kol Nidrei, op. 47, který jako jeden ze základů skladby použil melodii zpívané modlitby Kol nidrej (Všechny sliby), jež je důležitou částí náboženského rituálu v průběhu svátku Jom kipur.

Na výstavě bude kromě předmětu samotného prezentována také zvuková a videonahrávka skladby, jak ji zaznamenal historický záznamový pás. Nahrávka byla pořízena na jednom z mála funkčních exemplářů pianoly systému Hupfeld Animatic v České republice. Nástroj pochází ze soukromé sbírky Jana Hochsteigera, který se také laskavě ujal provedení. Pianolová část (automatika) klavírního automatu, na němž byla nahrávka pořízena, byla vyrobena firmou Kastner v Lipsku, pianino (skříň a rám) vyrobila německá firma August Förster roku 1926 ve své československé pobočce v Jiříkově.

Uprchlíci (od 27. srpna 2014)

Výstava, připravená ke stému výročí „velké války“, přiblíží v českých zemích dosud jen velmi málo známé téma uprchlíků v době první světové války. Expozice bude sledovat zejména osudy židovských utečenců v Čechách a na Moravě, bude je ale zasazovat do širšího kontextu uprchlíků a uprchlické politiky v celé habsburské monarchii.

SLAVNOSTNÍ KONCERTY VE ŠPANĚLSKÉ SYNAGOZE

Mezinárodní den památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti

Tradiční slavnostní koncert při příležitosti Mezinárodního dne památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti se ve spolupráci Židovského muzea v Praze a Židovské obce v Praze uskutečnil 27. ledna ve Španělské synagoze. Na koncertě v podání Barbory Perné – soprán, Ladislava Horáka – akordeon a Petra Nouzovského – violoncello zazněly skladby Ernesta Blocha, Holmera Beckera a soudobého skladatele Jeffa Hamburga, který se večera osobně zúčastnil.

Koncert se uskutečnil za laskavé podpory Nadačního fondu obětem holocaustu.

Uctění památky obětí terezínského rodinného tábora v roce 1944

Slavnostní koncert. K připomenutí tragické události vyvraždění terezínského rodinného tábora v táboře Auschwitz-Birkenau se 8. března ve Španělské synagoze uskutečnil slavnostní koncert, který v přímém přenosu vysílala stanice Český rozhlas Vltava. Ve skladbách Zikmunda Schula, Stanislava Jelínka, Noama Sheriffa, Ervína (Erwina) Schulhoffa a Felixe Mendelssohna-Bartholdyho vystoupila Dominika Weiss Hošková, Pražské dechové trio a Nostitzovo kvarteto. V přestávce koncertu navštívili jeho průvodci Vladimíra Lukařová a ředitel Židovského muzea Leo Pavlát galerii Španělské synagogy, kde je instalována expozice o pronásledování Židů za protektorátu.

Připravujeme:

Hold Janu Karskému (23. dubna 2014, od 19. 30 h)

Hlavním pořadatelem koncertu, nad nímž převzal záštitu ministr kultury ČR pan Daniel Herman, je Polský institut v Praze.

Koncert Děti Wintonovi (28. dubna 2014, od 19 h)

Pořadatelem koncertu, pořádaném u příležitosti 105. výročí narození sira Nicholase Wintona, je Muzika Judaika, z. s.

Koncert u příležitosti 22. mezinárodního setkání židovských žen

(4. května 2014)

Hlavním pořadatelem koncertu je Společnost židovských žen ČR, nad setkáním převzal záštitu prezident ČR pan Miloš Zeman a Magistrát hl. města Prahy.

NOVÉ INFORMAČNÍ A REZERVAČNÍ CENTRUM ŽMP

Židovské muzeum v Praze otevřelo v únoru v Maiselově ulici 15 na Praze 1 nové Informační a rezervační centrum. Na návštěvníky v něm čeká multimediální informační prostor a nabídka doplňujících služeb.

Zájemci zde tak vedle kompletní nabídky vstupenek na jednotlivé prohlídkové okruhy a objekty nalezou interaktivní informační bránu se základními údaji o jednotlivých památkách a stálých expozicích v areálu Židovského Města, ale i o vybraných židovských památkách na území Prahy a České republiky. Návštěvnické informace dále doplňuje přehled aktuálních kulturních a vzdělávacích programů muzea i spolupracujících organizací a institucí. Opomenuty nezůstaly ani praktické tipy věnované možnostem stravování či službám tematicky zaměřených cestovních kanceláří. Stálou součástí nabídky centra tvoří také půjčovna audioprůvodců.

Vedle individuálních turistů bude centrum sloužit i k přijímání objednávek a rezervací průvodců, zástupců škol a cestovních kanceláří. Jeho součástí je též odpočinkový prostor s nabídkou rychlého občerstvení a možností využít sociální zařízení. K dispozici je rovněž bezbariérový vstup a přebalovací pult.

Autorem architektonického řešení centra je Ing. arch. Jakub Tejkl, stavební práce provedla firma Kališ a Krátkoruký, s. r. o., grafické práce zajistila společnost Colmo, v. o. s.

V návaznosti na otevření Informačního a rezervačního centra ŽMP byl také rozšířen stávající obchod upomínkových předmětů v Klausově synagoze. Nově je i zde možné zakoupit vstupenky na jednotlivé prohlídkové okruhy pražského Židovského Města.

Kontaktní údaje:

Informační a rezervační centrum ŽMP
Maiselova 15, 110 00 Praha 1
Odpovědná osoba: Marek Selnekovič

T +420 222 749 464 (461)
F +420 222 749 463
E IRC@jewishmuseum.cz

Audioprůvodce: Promotion and Education, s. r. o.
Odpovědná vedoucí: Ing. Miroslava Kholová

Kavárna: NOSTRUM, s. r. o.
Odpovědný vedoucí: Karel Pospíchal

Otevírací doba:

zimní čas: 9–16.30 h
letní čas: 9–18 h

OBMĚNA STÁLÉ EXPOZICE A S NÍ SPOJENÁ REKONSTRUKCE MAISELOVY SYNAGOGY

Židovské muzeum v Praze po otevření nového Informačního a rezervačního centra připravilo i proměnu svých stálých expozic, aby při respektování architektury historických synagog, v nichž jsou umístěny, lépe odpovídaly současným trendům muzejních prezentací, technickým možnostem i očekávání návštěvníků. Cílem je nejen zatraktivnit expozice zapojením interaktivních a edukačních prvků, nýbrž také více začlenit prohlídkový okruh muzea do reálií historické čtvrti Josefova a zvýraznit genius loci pražského Židovského Města. Návštěvníci se tak dočkají hlubšího osobního prožitku z návštěvy míst, která jsou sama o sobě exponáty.

První z expozic, jež po 19 letech od svého otevření projde takovouto proměnou, bude expozice v Maiselově synagoze věnovaná dějinám českých a moravských Židů od počátků osídlení do 18. století. Změnu doprovodí nezbytné stavební úpravy interiéru i exteriéru budovy a jejího bezprostředního okolí. Z těchto důvodů byla Maiselova synagoga od 29. března 2014 uzavřena, aby se české i zahraniční veřejnosti otevřela v nové podobě v polovině příštího roku.

Budoucí návštěvníci se mimo jiné mohou těšit na audiovizuální 2D projekci, díky níž se ocitnou přímo v uličkách starého Židovského Města, jak je ztvárňuje slavný Langweilův model Prahy. Kromě bohatství vzácných sbírkových předmětů v novém uspořádání a významovém kontextu si zájemci budou moci na dotykových obrazovkách prolistovat staré hebrejské rukopisy, nahlédnout do historických plánů židovských sídlišť nebo vyhledávat v databázi významných židovských osobností. Díky možnosti proměnit výstavní prostory i v auditorium se synagoga ve večerních hodinách stane též místem pro komorní umělecká vystoupení: hudební, recitační či divadlo jednoho herce.

OZNÁMENÍ O UZAVŘENÍ ČÁSTI DEPOZITÁRNÍCH PROSTOR ŹMP

V souvislosti s uzavřením Maiselovy synagogy Židovské muzeum v Praze od 29. 3. 2014 přibližně na 15–18 měsíců z důvodu rekonstrukce objektu zcela uzavírá podstatnou část svých depozitárních prostor.

V uvedeném období nebude možné se zde uloženými sbírkovými předměty jakkoliv manipulovat, tzn. vyjímat a vkládat sbírkové předměty z a do depozitáře, provádět digitalizaci sbírek, posuzovat stavy sbírkových předmětů, zpřístupňovat sbírkové předměty ke studiu či provádět rešerše nad rámec informací zjistitelných z interní muzejní databáze nebo jiných evidenčních a dokumentačních zdrojů ŹMP, stejně jako vyhovět žádostem o výpůjčku.

Uzavření depozitáře se týká všech sbírkových předmětů ze sbírky kovů a trojrozměrných předmětů (kurátor Mgr. Jaroslav Kuntoš) a části sbírkových předmětů ze sbírky textilu, především nejstarších textilií a drobného a domácího textilu (kurátorka PhDr. Dana Veselská, PhD.). Předem se omlouváme za případné komplikace a děkujeme za pochopení.

PRVNÍ POHŘEŠOVANÉ JUDAIKUM ČESKÉHO PŮVODU VRÁCENO ZE ZAHRANIČÍ DO ČESKÉ REPUBLIKY

Židovskému muzeu v Praze a Federaci židovských obcí v České republice se podařilo završit historicky první případ úspěšné restituce pohřešovaného židovského rituálního předmětu původem z českých zemí. Synagogální opona z jižních Čech, kterou muzeum ve svých sbírkách postrádalo od poloviny 50. let 20. století a která se loni v dubnu objevila v nabídce newyorské pobočky aukčního domu Sotheby's, se po téměř 60 letech vrátila zpět do České republiky.

Letadlo, které v pondělí 10. března 2014 ráno v rámci pravidelné linky z New Yorku přistálo na letišti Václava Havla v Praze, na své palubě ukrývalo nenápadný, avšak unikátní náklad – řadu desetiletí pohřešované judaikum českého původu, které se vracelo domů. Vůbec poprvé v historii se tak uzavřel příběh, v němž se zrcadlí pohnuté osudy židovských komunit v Čechách a na Moravě ve 20. století.

Kus z hedvábného brokátu a sametu z roku 1855 věnovaný Moše a Chajele Liftšicovými se z Mladé Vožice dostal do židovského muzea, které v té době sloužilo jako jakési centrální sběrné místo judaik z území tzv. Protektorátu Čechy a Morava, v roce 1943. Původní židovská komunita ve Vožici byla během druhé světové války zcela zničena. Opona, evidovaná pod inventárním číslem 31.669, tak byla spolu s dalšími předměty z podobně postižených obcí v muzeu uchovávána i po skončení války. V jeho sbírkách se nacházela do roku 1956. Poté byla za dosud nevyjasněných okolností vyvezena ze země.

Synagogální opona z Mladé Vožice

Znovu se na veřejnosti objevila až v dubnu 2013 jako jedna z položek aukce *A Treasured Legacy: The Michael and Judy Steinhardt Judaica Collection*, kterou pořádala newyorská pobočka aukčního domu Sotheby's. Poté, co ji pracovníci Židovského muzea v Praze v aukčním katalogu objevili a jednoznačně identifikovali, byla opona z aukce stažena a zadržena. Na základě dohody s Michalem Steinhardtem, jenž oponu do aukce vložil, pak byla předána k následnému transportu do Prahy, kde ji po nezbytných úředních procedurách převzali kurátoři muzea.

Synagoga v Mladé Vožici,
40. léta 20. století

Mapování takových ztrát je jedním z úkolů týmu odborníků – uměleckých historiků, muzeologů a knihovníků, kteří se v Židovském muzeu v Praze současně věnují systematickému výzkumu vlastnické historie jednotlivých předmětů a knih z muzejních fondů.

„Zkoumání historie vlastnictví nebo, jak se častěji říká, provenienční výzkum, je nedílnou součástí umělekohistorické a muzejní práce. Bez znalosti osudů uměleckých děl a dalších kulturních předmětů, jež jsou mimo jiné nedílně spjaty s názory, vkusem a osudy jejich majitelů, nelze materiál smysluplně interpretovat. Znalost širšího kontextu okolností vzniku děl, ale i jejich následného putování napříč uměleckým trhem a nejrozdělnějšími sbírkami, je základní podmínkou pro rekonstrukci kulturní a sociální historie, a o tu jde v židovských muzeích především,“ říká kurátorka uměleckých sbírek muzea Michaela Sidenberg, která se vedle své kurátorské praxe již téměř patnáct let věnuje problematice kulturní devastace v období šoa a druhé světové války.

Ředitel Židovského muzea v Praze Leo Pavlát dodává: *„Kromě role svého druhu výjimečného kulturního institutu přibližujícího široké veřejnosti nejrozdělnější aspekty židovské historie, kultury a myšlení od prvopočátků židovského osídlení až po současnost má Židovské muzeum v Praze ještě jedno zcela výjimečné poslání: pečovat o zachování hmotného odkazu české a moravské židovské komunity. Paměť tohoto během pěti válečných let téměř zdecimovaného společenství našťastí přežila v podobě unikátních sbírek, archivu a knihovny. Snahou všech, kdo v muzeu pracujeme, je nejen zachovat celistvost tohoto mimořádného dědictví, ale též usilovat o nápravu majetkových ztrát, jež byly způsobeny jednotlivcům. Židovské muzeum v Praze je proto setrvale aktivní při dohledávání individuálních vlastníků uměleckých děl a knih, které se dosud nacházejí v jeho fondech, a tam, kde je možné identifikovat předměty i potenciální žadatele, restituuje. Děje se tak přitom nad rámec české restituční legislativy, jež je v otázkách nápravy křivd způsobených obětmi šoa a jejich pozůstalým v mnoha ohledech omezující.“*

V případě opony z Mladé Vožice se jedná o první zahraniční úspěch v oblasti restitučních nároků české židovské komunity reprezentované Federací židovských obcí v ČR.

Její předseda Petr Papoušek k tomu uzavírá: „Velice vážím vstřícného postoje a respektu k židovské komunitě v České republice, který v případě zadržené opony zaujali Michael Steinhardt a newyorská pobočka aukčního domu Sotheby's. Je to příklad hodný následování. Tato opona patří do České republiky a její místo ve sbírce pražského Židovského muzea je nezastupitelné – jedině tam, tedy v přesném historickém kontextu, má předmět svoji cenu. Chtěl bych věřit, že se brzy podaří získat také další do zahraničí zavlčené unikáty, jež jsou nedílnou součástí a nenahraditelnou oporou kolektivní paměti současné české židovské komunity.“

Otevírání zásilky

Česká i zahraniční veřejnost si oponu bude moci prohlédnout jako jeden z exponátů výstavy „**Příběh pokračuje: Přírůstky ve sbírkách Židovského muzea v Praze 1994–2014**“, která bude v muzejní Galerii Roberta Guttmanna zpřístupněna od 24. dubna.

PROGRAM ŽIDOVSKÉHO MUZEA V PRAZE K UCTĚNÍ PAMÁTKY OBĚTÍ TEREZÍNSKÉHO RODINNÉHO TÁBORA V ROCE 1944

V letošním roce uplyne 70 let od vyhlazení vězňů terezínského rodinného tábora v plynových komorách tábora v Auschwitz-Birkenau. Ačkoli bylo zavraždění více než 9 700 mužů, žen a dětí v noci z 8. na 9. března a 10. až 12. července 1944 největšími hromadnými vraždami československých občanů za druhé světové války, hraje tento fakt v českém obecném i historickém vědomí spíše okrajovou roli. Židovské muzeum v Praze tak ve spolupráci s dalšími partnery připravilo na celý rok 2014 připomínkový program, jehož jednotlivé akce budou na tuto tragickou událost upozorňovat z různých perspektiv.

Jádro programu březnové připomínky tvořil slavnostní večerní koncert ve Španělské synagoze 8. března (viz výše) a ranní tryzna v Památníku českých a moravských obětí šoa v Pinkasově synagoze 9. března 2014. V tento den byla také Pinkasova synagoga zdarma otevřena veřejnosti a odborní pracovníci muzea během komentovaných prohlídek seznamovali návštěvníky s historií a podobou Památníku. Spolu s dobrovolníky také pomáhali s vyhledáváním jmen zavražděných Židů z českých zemí v databázi obětí, Terezínské pamětní knize, ale i v samotném Památníku. Zájemci si také mohli zdarma prohlédnout výstavu „Pravda a lež. Filmování v ghettu Terezín 1942–1945“ v muzejní Galerii Roberta Guttmanna, kde na ně rovněž čekaly komentované prohlídky pod vedením kurátorky výstavy, či se v prostorách Oddělení pro vzdělávání a kulturu ŽMP zúčastnit setkání a diskuse s pamětníky terezínského rodinného tábora. V Brně byl vzpomínce na zavražděné věnován koncert, který se uskutečnil 9. března v odpoledních hodinách.

Připomínkového programu ŽMP se dosud zúčastnilo na 630 návštěvníků, o jednotlivých akcích významným způsobem informovala i obě veřejnoprávní média – Český rozhlas i Česká televize.

V dalším průběhu roku 2014 bude řada tematických přednášek a diskusních pořadů pokračovat. Vedle zprostředkování nových informací o historii tábora a její reflexi v nich bude velký prostor věnován právě svědectví pamětníků a dialogu s těmi, kteří stále mohou vystupovat ve školách a na veřejnosti.

K jednotlivým akcím:

3. března 2014

„Zvláštní zacházení.“ Publicista Adam Drda pohovořil o historickém kontextu a seznámil s novými materiály a informacemi ze své připravované knihy o rodinném táboře. Účastnil se i pamětník a historik pan Toman Brod.

8. března 2014

Vraždění v Osvětimi. Hostem novináře a publicisty Vladimíra Kučery v pořadu Historie.cs, věnovaném vyvraždění terezínského rodinného tábora, byl vedle Tomáše Fedoroviče a Milana Hese i Michal Frankl z Židovského muzea v Praze (<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10150778447-historie-cs/214452801400010>).

Terezínský rodinný tábor a jeho památka. Diskuse pod vedením pedagoga a historika Petra Sokola se zúčastnili čtyři pamětníci rodinného tábora: Dagmar Lieblová,

Evelina Merová, Pavel Werner a Pavel Stránský. Více než popisu historie rodinného tábora byl program věnován osobním vzpomínkám pamětníků a diskusi o jejich vztahu k připomínání a nepřipomínání této události v české poválečné společnosti. Pořad se setkal s velkým ohlasem veřejnosti, zejména mladé generace.

Vzpomínka na zavražděné z terezínského rodinného tábora. Ve skladbách Gideona Kleina George Gerschwina, Johna Williamse a dalších za průvodního slova Zuzany Prudilové vystoupili Šárka Králová a Jakub Výborný.

18. března 2014

Slova zní zpoza zdí – pásmo písní na texty terezínských chlapců. Ve spolupráci s Gymnáziem Přírodní škola, o. p. s., zaznělo pásmo zhudebněných textů Hanuše Hachenburga a dalších chlapců z časopisu *Vedem* vytvářeného v terezínském ghettu. Hudba byla prokládána slovem o tvůrcích časopisu a rodinném táboře, mezi jehož dalšími oběťmi byl v červenci 1944 i samotný Hanuš Hachenburg.

Připravujeme:

9. června 2014

Přednáška historika Jana Láníčka o terezínském rodinném táboře.
OVK ŽMP Praha, Maiselova 15, od 18 h.

4. září 2014

Přednáška historika Michala Schustera o vyvraždění tzv. Cikánského rodinného tábora v noci z 2. na 3. srpna 1944 a diskuse s romskou pamětnicí Máriou Kormanovou.
OVK ŽMP Praha, Maiselova 15, od 18 h.

NOVINKY Z ODDĚLENÍ PRO VZDĚLÁVÁNÍ A KULTURU (OVK)

Brněnská pobočka OVK ŽMP přivítala 18. března 2014 zakladatelku Ligy proti antisemitismu Mgr. Věrou Tydlitátovou, Th.D. Diskusi moderovala paní Erika Bezdíčková, přeživší šoa, publicistka a správkyňe webových stránek Židovské obce Brno. Společná debata posluchačům přinesla ucelený pohled na tzv. e-antisemitismus, který se v naší společnosti objevil s rozšířením internetu po roce 1989.

O týden později navštívili stejné oddělení herci Městského divadla Brno Stano Slovák a Markéta Sedláčková. V rámci oblíbeného cyklu „Čtení sluší každému“ četli z knih Vlasty Schönové *Chtěla jsem být herečkou* a Juraje Spitzera *Nechcel som byť Žid*.

NAŠI NEBO CIZÍ? ŽIDÉ V ČESKÉM 20. STOLETÍ

Projekt Naši nebo cizí? Židé v českém 20. století realizovalo Židovské muzeum v Praze ve spolupráci s Institutem Tereziánské iniciativy v letech 2011–2013. Za dobu jeho trvání se do něj zapojilo na 27 000 žáků a studentů a přes 400 učitelů v rámci odborných seminářů.

Jedním z hlavních výstupů projektu je publikace určená pro školy, která přináší řadu nových pohledů, informací a podnětů pro výuku o moderních židovských a českých dějinách a obsahuje celkem čtyři svazky:

1. Velké a malé dějiny

Netradiční učebnice k dosud méně známým tématům. Kromě krátkých textů nabízí na čtyři sta dokumentů přizpůsobených pro použití ve škole, životní příběhy konkrétních osob, statistiky a mapy. Rozsáhlé kapitoly jsou dále věnovány proměnám židovských identit v 19. a 20. století, dějinám antisemitismu, migraci a uprchlíkům a lidskému chování v době holocaustu. Svazek je distribuován jako „šanon“, z nějž lze jednotlivé kapitoly a listy vyjmát a volně kombinovat. Jeho jednotlivé části je také možno volně stahovat.

2. Vyprávěné dějiny

Patnáct rozhovorů s pamětníky z orálně historické sbírky Židovského muzea v Praze přizpůsobených k použití ve vzdělávání. Úvodní texty zároveň přibližují metodu orální historie a její aplikace ve škole. Svazek je v tuto chvíli pouze součástí publikace rozesílané do škol a není volně ke stažení.

3. Metodické materiály

Metodické materiály vytvořené v rámci projektu a propojené s ostatními svazky publikace. Ostatní metodické materiály, včetně desítek audiovizuálních výpovědí pamětníků, jsou k dispozici na projektovém webu.

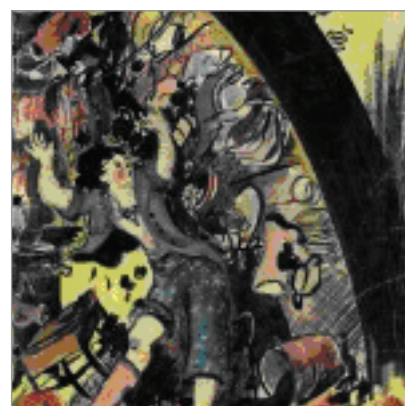
4. Proč a jak se potýkat s antisemitismem. Příručka pro pedagogy

Neoficiální český překlad revidovaného znění příručky *Addressing Anti-Semitism: Why and How? A Guide for Educators*, kterou v roce 2007 vydaly Úřad pro demokratické instituce a lidská práva Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a památník Yad Vashem. Publikace byla v rámci projektu doplněna o internetové odkazy relevantní pro pedagogy v České republice. Text je na projektovém webu, původní anglický text je též přístupný online.

Publikace je k dispozici pedagogům zcela zdarma. V případě zájmu se prosím obračejte na adresu jiri.tejkal@jewishmuseum.cz a uveďte své pedagogické pracoviště.

Více informací a materiály ke stažení dále naleznete na projektovém webu www.nasinebocizi.cz.

Projekt „Naši nebo cizí? Židé v českém 20. století“ byl spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Projekt CZ.1.07/1.1.00/14.0089 Tvorba výukových materiálů a zavádění výukových programů k dějinám Židů ve 20. století je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

JIŘÍ FIEDLER (1935–2014)

Židovské muzeum v Praze se zármutkem oznamuje, že jeho dlouholetý pracovník Jiří Fiedler tragicky zemřel za dosud ne zcela vyjasněných okolností. Pohřeb se v Praze konal v pondělí 3. března 2014 v Praze.

Jiří Fiedler se narodil v Olomouci. Absolvoval Filosofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze a jako redaktor a editor pracoval v době komunistického režimu převážně v nakladatelství pro děti a mládež Albatros. Souběžně překládal ze srbochorvatštiny a z polštiny, s jeho jménem je tak spjata řada vynikajících převodů děl z těchto národních literatur.

Od 70. let minulého století Jiří Fiedler současně ze soukromého zájmu dokumentoval židovské památky v Čechách a na Moravě. Shromáždil tisíce fotografií synagog, hřbitovů, rabínských domů a někdejších židovských škol – památek, z nichž mnohé byly v dalších letech zničeny. K obrazovému materiálu současně získával i faktické informace pečlivě excerpované z nespočetných zdrojů. V době zmaru činil, čemu se měly věnovat odborné instituce, a sklízela za to nevěli Státní bezpečnost i podezíravost okolí. V době naprostého pohrdání židovským kulturním dědictvím v Čechách a na Moravě vykonal práci, z níž mohou čerpat generace dalších badatelů v oblasti židovského místopisu.

Po pádu komunistické diktatury v roce 1989 vydal knihu *Židovské památky v Čechách a na Moravě*, která je dodnes základním zdrojem informací o židovských sídlech, a v roce 1996 se stal odborným pracovníkem Židovského muzea v Praze. Zde výsledky svého mnohaletého soukromého bádání dále rozvíjel, začal je vkládat do elektronické, stále doplňované a upřesňované *Encyklopedie židovských obcí v Čechách a na Moravě*. Tato encyklopedie má dnes na 1670 hesel. Bez nich, bez informací, které Jiří Fiedler do muzea nezištně přinesl, by se některé muzejní projekty nikdy neuskutečnily, práce nespočetných badatelů domácích i zahraničních by nebyla možná.

Jiří Fiedler pracoval v Židovském muzeu v Praze až do konce roku 2012 a i poté s ním externě spolupracoval. Jeho náhlá smrt je pro všechny pracovníky muzea, kteří Jiřího Fiedlera znali jako vstřícného kolegu i skvělého člověka, bolestnou ranou.

NOVÉ AKVIZICE

Jak jsme vás informovali v posledním čísle Zpravodaje, ŽMP se podařilo rovněž úspěšně obohatit své sbírky ze zahraničních zdrojů – ze států Colorado a Massachusetts v USA. Po vyřízení všech nezbytných úkonů, které v případě přírůstků ze státu Colorado zahrnovaly kvůli přítomné slonovině a mrožovině také vyřízení speciálního vývozního povolení dle Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin CITES z roku 1973 a koncese dle zákona o ochraně mořských savců, dorazily obě zásilky v první polovině března bezpečně do Prahy.

„Coloradská“ akvizice zahrnuje soubor předmětů z rodinného majetku původně pražských rodin Frankl, Utitz a Bauer a jejich společným znakem je tak jejich soukromý charakter. V případě několika zakoupených miniatur z počátku 19. století se pravděpodobně jedná o příslušníky výše uvedených židovských rodin, jejichž potomci emigrovali v roce 1938 do USA z rakouského Innsbrucku. Tyto předměty spíše uměleckého rázu doplňují věci ryze osobní nebo užitkové potřeby a přibližují vybavení pražské židovské domácnosti střední třídy na přelomu 19. a 20. století: např. souprava na kávu, stříbrné pečetiadlo Wilhelma Bauera, souprava břitev, pozlacená jehlice do vlasů nebo stříbrné pouzdro na cigarety s monogramem Wilhelma Bauera.

Ze státu Massachusetts jsme získali rovněž část rodinné pozůstalosti od dědice po Mary Ellen Baker-Salusové (1920–2013), vdově po Wolfgangu Salusovi (1909–1953), jediném synovi Hugo Saluse (1866–1929) a Olgy, roz. Engelové (1874–?). Sbírkou vizuálního umění tak byla obohacena o několik portrétů a karikatur Hugo Saluse od známých umělců (M. Švabinský, V. Hofman, F. Gellner), jakož i kresebný portrét terezínské proveniencí z roku 1943 a pozdější fotografie jeho syna Wolfganga (Václava). Cenným dokladem básnického nadání Wolfganga Saluse je pak rukopis obsahující milostně-lyrické verše. Fond knihovny dále rozšířilo celkem 6 titulů převážně z 19. století, z nichž většina obsahuje ex libris Hugo Saluse. Nejstarší tisk pochází z počátku 18. století.

STARÝ ŽIDOVSKÝ HŘBITOV NA ŽIŽKOVĚ ZPĚT VE SPRÁVĚ ŽIDOVSKÉ OBCE V PRAZE

K 1. lednu 2014 předalo Židovské muzeum v Praze po společné dohodě správu starého židovského hřbitova na Žižkově zpět Židovské obci v Praze.

Památku, založenou v roce 1680 jako morové pohřebiště pražské židovské obce, mělo muzeum ve své správě od června 1999. Hlavní výzvou tehdy bylo vyrovnat se s následky její devastace, k níž došlo v souvislosti se stavbou žižkovského televizního vysílače. Ve snaze zamezit pokračujícímu chátrání hřbitova pracovníci muzea vypracovali komplexní projekt jeho záchrany a obnovy. Ten spočíval především ve vybudování nového oplocení a vstupního objektu pro správce v celkové ceně téměř 5 mil. Kč, dále v napojení na inženýrské sítě a terénních a zahradnických úpravách včetně odborných arboristických prací na stávající vzrostlé zeleni. V roce 1999 byly rovněž zahájeny záchranné a konzervační práce, tj. kompletace zlomků, rekonstrukce rozlomených náhrobků, lepení a základní konzervace rekonstruovaných kamenů.

V září 2001 byly podstatné části úprav dokončeny a hřbitov mohl být zpřístupněn veřejnosti. Projektové práce však pokračovaly i nadále – jen do roku 2003 tak bylo odborně zajištěno 336 náhrobků a tři hrobky. O rok později bylo možné přistoupit k samotnému restaurování náhrobních kamenů, takže do konce roku 2013, kdy Židovské muzeum v Praze hřbitov předalo zpět do správy Židovské obce v Praze, se podařilo restaurovat 164 náhrobky a 4 tumbky. Celkové náklady na restaurování náhrobků v letech 2000–2013 překročily částku 4 mil. Kč.

Více informací o současném návštěvnickém provozu naleznete na stránkách www.kehilaprag.cz.

NOVÝ SKLAD CHEMIKÁLIÍ A SHROMAŽDIŠTĚ NEBEZPEČNÉHO ODPADU

Nedílnou součástí péče o sbírkové předměty tvoří jejich konzervace a restaurování. Při těchto procesech jsou v restaurátorských dílnách ŽMP mimo jiné používány i chemické látky a přípravky, z nichž některé mají specifické nebezpečné vlastnosti, jako je například hořlavost, toxicita, karcinogenita, žíravost, apod.

Současným požadavkům na bezpečné uložení těchto chemických látek, přípravků a nebezpečných odpadů z hlediska požárního, hygienického a environmentálního bude plně vyhovovat nový sklad chemikálií a shromaždiště nebezpečného odpadu. Návrh skladových prostor v suterénu administrativní budovy ŽMP vytvořilo studio Znamení čtyř – architekti, s.r.o. pod odborným vedením Ing. arch. Juraje Matuly. Celé řešení skladů bylo také konzultováno s Hasičským záchranným sborem hl. m. Prahy, s Hygienickou stanicí hl. m. Prahy a s odborem životního prostředí Magistrátu hl. m. Prahy. Souhlas s provedením stavby byl Odborem výstavby Městské části Praha 1 vydán v srpnu 2013.

Dílo v zimních měsících provedla firma Kališ a Krátkoruký, s.r.o., jejíž nabídka zvítězila v příslušném výběrovém řízení, přičemž technický dozor stavby a inženýring zajišťoval Ing. Vladimír Maxa. Celkové náklady na provedení stavby dosahují částky 540 000 Kč. Počátkem dubna 2014 bude provedena její kolaudace a skladové prostory budou následně předány do užívání.

SEMINÁŘ K MODERNÍM ŽIDOVSKÝM DĚJINÁM

Židovské muzeum v Praze připravilo ve spolupráci s Ústavem pro soudobé dějiny Akademie věd ČR odborný seminář, jehož cílem je vytvořit platformu pro akademickou diskusi nad nejnovějšími výzkumnými projekty k dějinám Židů v uplynulých třech stoletích.

I přes důraz na historickou perspektivu tento kurs usiluje o multidisciplinární přístup a snaží se na vybraná témata pohlížet i z pohledu sociologie, politologie, dějin náboženství či dějin umění. Vedle dějin střední Evropy pak bude v jeho rámci pozornost věnována na rovněž dějinám židovského obyvatelstva i na dalších teritoriích.

Připravujeme:

14. května 2014

History of Hasidism: New Trends (Marcin Wodziński, Uniwersytet Wrocławski, Polsko)

4. června 2014

Post-Normal: Jewish-State Relations during the Last Decade of Czechoslovak-Communist Rule (Jacob Labendz, Washington University, St. Louis, USA):

Seminář, který se vždy skládá z úvodní přednášky a následné diskuse, se koná v prostorách Oddělení pro vzdělávání a kulturu ŽMP (Maiselova 15, Praha 1) od 18 h.

VÝZNAMNÉ NÁVŠTĚVY

Únor

- velvyslanec Makedonské republiky v České republice J. E. Paschal Stojchevski

Vydává Židovské muzeum v Praze, U Staré školy 1, 110 01 Praha 1
www.jewishmuseum.cz
IČO 60459263
Bankovní spojení: Commerzbank, AG, Jugoslávská 1, 120 21 Praha 2
Účet pro vnitrostátní platby v Kč: 10426398/6200
Účet pro platby v EUR: 1042639, IBAN: CZ60 6200 0000 0000 1042 6398
Účet pro platby v USD: 1042639, IBAN: CZ22 6200 0001 0700 1042 6398
SWIFT CODE: COBACZPXXXX
Pro poskytování darů uvádějte variabilní symbol 1382002
MK ČR E16832
Redakce: Jana Havlíková
Fotografie: ŽMP, není-li uvedeno jinak
Grafický návrh: Jan Jiskra
Grafická úprava: Vladimír Vašek

